

# DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap  
könyvnyomdája Debrecen,  
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a  
lap szétküldésére vonatkozó fel-  
szólamlások küldendők. Minden-  
nemű nyomdai munkákat felvál-  
lalunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltnék.

Egyes száma ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivata  
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.  
A hova a lap szellemi és anyagi  
ügyeire vonatkozó összes közle-  
mények, kéziratok, előfizetési  
és hirdetési díjak küldendők.

## Méltóságos gróf Főgondnok ur!

Lelkünk megdöbbenően meglepő fájdalommal értesültünk részint a szállongó hirből, részint Méltóságod egyeseknek tett nyilatkozatából azon egyházkerületünkre, mint egytetemes egyházunkra lesújtó s pótolhatatlan csapást jelző szándékáról Méltóságodnak, mely szerint 10 év óta példátlan odaadással, ügybuzgalommal, másokat is munkára buzdító önzetlen szeretettel, több ízben fényesen beigazolt áldozatkészséggel és korszakot alkotott eredménynyel folytatott egyházkerületi főgondnoki tisztéről le akar mondani. Hallottunk az okról is, mely bár a mindenkinél kiméletet érdemlő érzékenységből származik is, de végeredményében egyházkerületünk alkotó tagjainak Méltóságod személye és működése iránti bizalmatlanságára helyezkedik, mint alapra.

Ezen felfogás ellen Méltóságod személye és működése iránt bensőleg és hamisítatlanul élő tiszteletünk felszólalni kényszerít s terjedtebb formában és alakban az idő rövidsége miatt ezt nem tehetvén, alólirottak tisztelettel kérjük Méltóságodat, hogy ezen a valótól távol álló feltevést egyházkerületünknek s annak alkotó tagjainak Méltóságod iránti érületét illetőleg nemes szívéből eltávolítani, lemondási szándékát megváltoztatni, a bizalomból nyert s most is élő bizalom és tiszteletteljes elismerés által támogatott megbizást, mint egyházkerületünk főgondnoka továbbra is megtartani, ez által egyházunk igaz javát és előhaladását továbbra is munkálni s a sujtó csapást egyházkerületünkről s egytetemes egyházunkról elhárítani megnyugvást szerző becses nyilatkozatával kegyeskedjék.

Kiváló tiszteletünk nyilvánításával vagyunk 1906. július hó.\*

Méltóságos Főgondnok urnak alázatos szolgálai:

Fekete Márton  
Bary József  
Rásó Gyula  
Fényes Endre  
Gencsy Albert  
Domahidy Elemér  
Helmeczy József  
György Endre  
gr. Tisza István  
em. gondnokok.

Szell Kálmán a n.-szalontai em. esperese,  
Dávidházy János a debreceni em. esperese,  
György Lajos a hevesnagykunsági em. esperese,  
Sulyok István a bihari em. esperese,  
Domby Lajos a bánásági em. esperese,  
dr. Baltazár Dezső az a.-szabolcs-hajduvidéki em. esp.  
Szikszay Zoltán a m.-ugocsi em. esperese,  
Szell György a n.-bányai em. esperese,  
Segesváry József nagykárolyi em. esperese,  
Nagy István az érmelléki em. esperese,  
Görömbey Péter a felsőszabolcsi em. esperese,  
Sütő Kálmán a beregi em. esperese.

\* E felirathoz, mely ünnepélyesen aug. hó 20-án adatott átál s melyre a n. é. megjelentek szerető főgondnokunktól megnyugtató választ vettek, külön nyilatkozatban Biky Károly szatmári esperes is hozzájárult. Szerk.

### Tisztuló helyzet.

A csak felületes szemlélő figyelmét sem kerülhette el az a sajnálatos tény, hogy egy idő óta egyházkerületünk életében az egységes előre törekvés, az intézményes alkotások terén a tervszerűleg megállapított programok kivitele az érvényesülés küszöbén ötletszerűleg előállott akadályok, váratlanul felbukkanó rögtönzések szirtjein letört. Nem kerülhette el az sem, hogy — a mi természetes is — a tervszerű építés vezérembereiben ez a körülmény a kedvetlenség lélektani hatását idézte elő. E körülmény legbensőbb indokaival kevesen ismerősök, mert azok finoman, de azért áthatatlanul el vannak leg többek szeme előtt rejtve, a kiknek csak a tény konstatálása s az indokok feletti tépelődés marad. A helyzet tisztulásának mai stádiumában nem lenne sem tanácsos, sem ildomos kifeszegetni s nyilvánosság elé hozni az említett motivumokat, legyenek azok a múlté, a feledésé, ne maradjon meg emlékezetük sem.

Az esperesi és egyházmegyei gondoki kar István király napi actiója s különösen annak fényes sikere után joggal láthatunk hozzá az eddigi zavaros helyzet temetéséhez. De mint minden temetésnél, úgy itt is a közönség és igazság iránti kötelesség megismertetni a historicumnak legalább legfőbb pontjait.

A múlténak mondható zavaros és szomorú helyzet vigasztalansága abban érte el tetőfokát, hogy egyházkerületünk nagyérdemű főgondnoka: Gróf Degenfeld József az állásáról való lemondás gondolatát érlelte meg magában. Elhatározásának indítékait a fentebb érintett s gyakorta előforduló tünetek szolgáltatták, melyekhez, mint döntő tény járult az a leszavaztatás, a mely az egyetemes zsinat ötödik ülészekán az ő személye elleni bizalmatlanság látszatával soha eléggé nem sajnálható módon érte, a melyet a vezéri önérettel méltán ékeskedő lélek egyenes megszégyenítésének minősített. A leszavaztatást nem az egész zsinat többségi-kisebbségi viszonylatában kell minősíteni, hanem a tiszántuli egyházkerület zsinati tagjainak megoszlott számarányában. Egy jegyzőkönyv hitelesítésének vitája alkalmával történt, hogy Tisza István gróf zsinati képviselő a jegyzőkönyv szövegéhez határozati javaslatot adott be, ez ellen rövid közbeszólással Degenfeld József gróf tiltakozott azon legtermészetesebb indokból, hogy a ki a jegyzőkönyv történeti alapját képező gyűlésen jelen nem volt, annak nem lehet a jegyzőkönyv hitelessége felett bírálatot mondani, annyival kevésbé mert a zsinatinapló bizottság által hitelesített szövege még nem feküdt a zsinat asz-

talán. A Tisza István gróf erős replikája személyes bizalmi természetű jelleget és lényegét adott a kérdésnek, mely szavazás alá került. Az állásfoglalásban nem volt nehéz eligazodni, mert míg egyfelől a tárgyi igazság főgondnokunk oldalán volt, másrészt ilyen bizalmi természetű ügyeknél a saját magunk által választott fejünk koronáját cserben hagyni nem szabad s nem is lehet a belső egyenetlenség és tartozó reverentia-hiány gyanúja nélkül. Tisza István grófra nézve a leszavaztatás a maga egyszerű jelentményén nem emelkedhetett volna felül s ő azt bizonyára nem fogta s nem is foghatta volna fel tragikusan, ellenben főgondnokunknak a leszavaztatást a saját kerületjebeli részéről minősíteni kellett.

Megvagyok győződve róla, hogy a leszavazók jóhiszeműleg jártak el, a maguk állástoglalásának alapját képező tárgyilagos igazságról momentán meg voltak győződve s nem mérlegelték a személyi kihatás horderejét.

Ezt a jóhiszeműséget kellett bebizonyítani, hogy elhárítsák a kerületünket fenyegető veszély, melynek sötét fellegei főgondnokunk lemondási szándékában előre vetették sötét árnyékukat. Csak akkor láttuk, éreztük, és ismertük meg igazán a Degenfeld József gróf közéleti nagyságának, egyéni kiválóságának értékét, a mikor az elvesztés gondolatának háttérében megjelentek azok az örvények, melyekbe egyházunk hajója az ő hatalmas, bölcs kormányzó keze nélkül feltétlenül zuhan. Saját magunk önérettét s a jövő fejlődés üdvös irányának biztosítékát jólesően erősíti az a tapasztalás, hogy az elvesztés veszélyének előérzete az egyházmegyék vezető embereit elementaris erővel tömörítette abban az elhatározásban, hogy a félreértést felderítve, kimagyarázva és elosztatva, a bizalomnak együttes és lelkesült nyilvánításával megtartsuk az erős kormányzót, a bölcs vezért.

Ez történt István király napján, mely nap ennél fogva reánk nézve is nyer örvendetes és kegyeletes egyházi vonatkozást. Az esperesek és egyházmegyei gondnokok által aláírott felvilágosító, bizalmi és kérő nyilatkozatot ezen a napon adta át az egyházmegyei elnökségek képviselője, melyet Dávidházy János esperes vezetett a főgondnok elé, hogy szavakban is ismétlje azt, a mit a bizalmi nyilatkozat írásban beszél. A bizalom fényes és lelkesült megnyilatkozása, a tisztelet és szeretetteljes marasztó kérés hangjai után, az egyházunkra különben elkövetkező vésszes megrázkódásért és romlásért a felelősséget főgondnokunk egyházát féltő és szerető lelke nem vállalhatta el s így engedve a kérésnek kijelentette, hogy marad.

Ezzel a fögöndnok válság a statusquo alapján rendeztetett s a helyzet tisztulása megindult, melynek munkájából kinek lemondással, kinek kitartó küzdelemmel, kinek érvényesüléssel, de mindenkinek egyházunk iránti szeretettel kell kivenni a részét. Ebben vezérünk, tanítónk, példányképünk lehet Degenfeld József gróf a magyar kálvinista Sion gránit oszlopa.

A helyzet tisztulása akkor fogja elérni egyházkerületünkre nézve áldást árasztó fokát, ha a közgyűlésen egy kompakt irányzó többség kialakul, melynek tagjai nem szolgálják, hanem előzetes felvilágosítás útján nyert határozott öntudattal, a vezérrel kölcsönös szeretet, becsülés, felvilágosítás és kapacitálhatóság viszonyában, megfélemlítések, rögtönzések és ötletek ellen felvértezve haladnak következetesen a nagy cél felé: egyházunk kül és beléletét földi istenországga alakítani.

*Dr. Baltazár Dezső.*

### Az özvegy és fiai.

— A református egyház nagy napjai. —

Jönnek, gyűlnek a magyar ref. egyház fiai. Ki Budapestre, ki Sárospatakra és ki (majd szeptemberben) Böszörménybe.

Tompának, az egykori sárospataki diáknak, a tönkrement idegzetű költő-papnak érzékeny verse jut eszembe ez alkalomból.

A szegény özvegynek két derék fia volt, bus özvegyiségének istápjai, agg napjainak viaszgatalói.

De elvitték az egyiket császár katonájának, a másik pedig önként a honvédek közé állott. A szegény özvegy asszony támasz nélkül maradt, a két testvér ellenséges táborba került és a harc sorja éppen egymással hozta őket szembe.

„Egy percig szóltanul

Küzdenek, — és akkor mindkettő lováról

Halálsebbel lehull . . .

És most egymás felé nyulnak ki kezeik . . .

A halálnak révén egymást megismerik

Az édes testvérek . . .“

Édes testvérek, egy hazának, egy anyaszentegyháznak derék hű fiai gyülekeznek most is. A tanítók is, a tanárok és a papok is.

És, édes testvérek, egy hazának, egy anyaszentegyháznak a fiai küzdenek egymással nyíltan vagy titokban: a tanítók, a tanárok és a papok. Mindegyik egymástól félti kenyerét, befolyását, régebbi jogait, elsőségét, s így keletkezik egy állandó küzdelem és birkózás, mely mindnyájunkat veszedelemmel fenyeget.

Elég égető a kérdés és elég ünnepélyes a

pillanat, hogy ezt a tárgyat tüzzem elmélkedésem céljává, hogy miért is kell nekünk egymás ellen harcolni?

Az özvegy fiai nem a belső érzélem, hanem a külső körülmények tették ellenségekké. Ugy van-e velünk is? Azt hiszem. Papot, tanárt és tanítót a külső kényszer, a közös nyomorúság hajt ellenséges táborba, azután meg a rövidlátás.

Bár háládatlan dolog, megpróbálom e kettőt röviden kifejtetni.

\* \* \*

Az egyház tanítási kötelezettsége a Megváltó szavain és rendelkezésén alapszik: Elmenvén, tanítványokká tegyetek minden népeket.

Midőn iskolákat, tanintézeteket állítunk és a tanítást végezzük, oly szent cselekvényeket teljesítünk, mint a szent sákramentumok kiszolgáltatása.

Nálunk nincs és nem is lehet külön papirend, de rend azért van: a tanítói rend, csak hogy e rend a papit is magában foglalja.

A tanítóság volt a ref. egyházban az első, de a Megváltó és az apostolok idejében is és ebből származott a fejlődés útján a gyermektanítóság, az ifjak oktatása és a tulajdonképpeni néptanítóság, a ref. papihivatal, mely mind a hármat egyesíti.

Igy állván a dolog, joggal kérhetjük, hogy miért az egyház e hű fiai közt az antagonizmus, az érdekellentét, a surlódások és az ellenségeskedés?

Azért, mert midőn a gyermekek és ifjak nevelése általában már szorosán állami feladatot képez, mi nálunk ezek az intézmények mind az egyházra támaszkodnak és az egyház nem tudja őket eltartani.

Nincs azért más mód, minthogy könnyíteni kell az egyházak helyzetén és ezeket az intézményeket önállókká kell tenni. Akár az eddigi vagyonnal, akár az eddigi támogatás szűkebbre vételével külön testületekké kell szervezni őket s mint ilyeneknek lehetővé kell tenni, hogy az állammal megfelelő segélyezés végett szorosabb összeköttetésbe léphessenek.

A gondolat az, hogy az iskolák oly rohamosan fejlődnek, miszerint azokat az egyház többé el nem tarthatja.

A mostani helyzetben ezek az iskolák tehát vagy egyenesen az állam kezére kerülnek vagy csak nyomorogni fognak.

Ha azonban mostani vagyonukkal önállósíthatnának s mint tanítóközségek szerveztetnének és bevétetnének az egyházi alkotmány sáncai

közé, akkor meg lenne a mód és lehetőség arra nézve, hogy az állammal szemben, ha szinte némileg függőbb viszonyba lépnének is: de prot. jellegüket fentarthatják és hivatásuknak fokozott mértékben eleget tehessenek.

Bármilyen történjék is, a meggyőződésem az, hogy az iskolák a mai helyzetben nem maradhatnak. Ha szinte az egyházak és presbiteriumok nagyobb áldozatra volnának készek és képesek e tekintetben, a dolog természete lehetetlenné teszi azt, hogy a középiskolák állandóan a presbiteriumok közvetlen hatósága alá helyeztessenek. Ha ott maradnak, napirenden lesz egyház és iskolák között a surlódás mint Szatmáron, Vásárhelyen és mindenütt s a végeredmény az lesz, hogy a két ur közül a szorongatott tanárság és tanítószág azt az urat választja, a ki ha parancsol, fizetni is képes.

De az anyagi oldal elmellőzésével is van elég ok arra, hogy az iskolák önállósíttassanak és a presbiteriumok fenhatósága alól kivétsenek.

Az iskolák kinőnek a presbiteriumok származásai alól. A presbiterium ma egyszerű hatóság, melynek semmi természetfeletti miszticizmus nem ad tekintélyt. A presbiteriek legtöbbször a pártok teremtményei és e pártokon kívül nagy egyéni súlyok nincsen. Szakképzettségüket tekintve pedig kivéve a lelkészeket iskolai dolgokban egyáltalában illetéktelenek. De meg az iskolák igazgatása és ellátása olyan bonyolódott dolog és olyan nehéz feladat, hogy az szakértelmet igényel. Mi módon folyhatnának hát be az egyszerű presbiteriek az iskolák közvetlen kormányzatára, tanügyek elbírálására? Őket természetesen csak a hatalom és a pénz érdekli s ennek a két szempontnak rendelnek alá mindeneket. Még a választás egyszerű tényét is alig tudják teljesíteni. A rokon, az, a ki kilincselni tud s mindenekfelett a pártember mindig kapósabb lesz nálok, mint az, a kit csak jó bizonyítványok ajánlanak.

Ime, ez az érem egyik oldala.

A másik oldalon az iskola és tanárok fogyatkozásai állanak s az általános népszerűtlenség, melynek magyarázatát abban találom, hogy az az iskolai nevelés és tanítás rendszer, melyet mi a fejlődöttebb nemzetektől átal vettünk, nem felel meg a mi viszonyainknak és szükségleteinknek.

Mi egy küzdő nép vagyunk és a vaskorban élünk. Politikailag egy erősebb államfél hatalmát nyögjük, bent faji és társadalmi harcainkat vivjük és mindezek tetejébe szegények is vagyunk. Nekünk azért egészen más műveltség és nevelés kell mint a mi a politikai függet-

lenségre faji és társadalmi egységre jutott s nagy vagyont szerzett népeknek szükséges.

Nekünk a gimnázium, (mert más középiskolai képzésről nem lehet nálunk szó) mely az élet művészi szempontjainak megértésére és az élet élvezésére alkalmas kifinomított lelkeket nevel, még nem való. Nekünk erős harcosok kellenek, olyanok mint Amerika első gyarmatosai, a kik erős lélekkel, erős karokkal keresztül tudják magokat vágni az élet rengetegén s kitudják vinni a mi őket megilleti.

Jól tudom, hogy erről a fogyatkozásról a mi tanfériaink alig tehetnek. Ha mégis szemrehányás éri őket, azért éri, mert tőlük, mint az önkormányzattal bíró ref. egyház fiaitól elvárjuk, hogy ne pusztán az állami intézkedések merev külső másolásában keressék a tökéletességet, hanem legyen lelkök helyzetünkkel és az idő követelményeivel számot vetve új irányok kitűzéséhez is.

Ugyde a mi iskoláink még a meglévő rendszerben se produkálhatják a lehető legkedvezőbb eredményt az anyagi eszközök elégtelensége miatt. Nem részletezem hosszasan ezt a körülményt, de mégis rámutatok a ref. iskolák egy veszedelmes betegségére, a helyettes rendszerre. Sehol e visszaélés oly tökéletességre nincs fejlődve mint nálunk. Nagy egyházak népiskoláikban a gimnáziumok mindenütt e veszedelmes eszközökkel operálnak, mert nem tudják az iskolai szükségleteket máskép fedezni. Vásárhely csatornázni kénytelen az iskolát s a költséget behozza az által, hogy a rendes tanszéket helyettesítéssel tölti be. Karcagon hiányzik egy pár ezer korona fedezet és helyettesekre hirdet pályázatot s így tovább.

A tanári testületnek, az iskolának tiltakozni kellene e rendszer ellen, csak hogy az a baj, hogy ezt nem igen teheti, mert nincs szavának megfelelő súlya az egyházban, mely az iskolaügyet is kezében tartja s nincsenek rendszerbe foglalt jogai, nincs alkotmánya.

Akárhogy forgassuk a dolgot, tény az, hogy középiskoláinknak, noha némelyikben több tanár és osztály van, mint egyház és lelkész valamelyik egyházmegyében — nincs annyi joga sem, mint a legkisebb egyházközségnek. Sem a képviselő, sem a választás, sem a vagyonkezelés tekintetében. Arról meg szó sincs, hogy a lelkész és a tanár egyenlő joggal bírna.

Csakis ez a körülmény magyarázhatja meg azon jelenséget, hogy bár nem mindig és rem mindenütt, de helyi-közzel az egyháztól is a lelkészeiktől a tanárvilág is idegen és némi hidegséget mutat. A jogtalanság azonban itt sem indok s e tekintetben öntudatos irányváltásra van

szükség. A tanároknak vallásos erényekre kell törekedniök és mindenütt érdeklődni kell az egyházi ügyek iránt. Ki kell vivniök az autonómiát a magok és az iskola számára, de el kell ismerni mindenben a lelkészek vezetőszerpét ott, a hol a templom dolgairól van szó.

A tanári testület önként felbuzduló vallásos-sága, az egyházi életben való élénk részt vétele és érzéke sokat fog a jelen helyzet bajain javítani. Orvoslást azonban itt is csak a jövő ad, mely az egyenlő képesítést, illetve a papi és lelkészi karnak együtt való képzését ismét lehetővé tenni. Ezt fogjuk elérni a prot. egyetemen, melyre éppen a tanárságnak kell törekednie első sorban, s melyért reméljük, hogy esik egy-két szó ott Patakon is. Az egyetem sok sebre, sok bajra gyógyító balzsamot ad. A teljes javulást azonban az iskoláknak iskolaközségek, a középiskoláknak egyházmegyékké való szervezése és önállósítása fogja meghozni. Vagy más ehez hasonló és ennek megfelelő reform, mely lehetővé teszi azt, hogy az iskolák az egyházak erejét el ne szivják, és eszközli azt, hogy az iskolák magok is önkormányzathoz jussanak s a tanítók, lelkészek, tanárok egymás útját ne keresztezzék s mind a hárman külön szervezkedjenek s a közöttük most kikerülhetetlen surlódások megszűnjenek.

Ez az én hitem és meggyőződés. Ez eszmék felvetésével üdvözlöm a Budapestre, Sárospatakra és majd Böszörménybe igyekező tanítókat, tanárokat és lelkészeket. Ide is, oda is a magyarság legjobb, legderekabb fiai gyűlnek. Vajjon eszökbé jut-e, hogy egy és ugyanazon szent hivatalnak a letéteményesei, egy édes anyának gyermekei? Vajjon mielőtt nehéz küzdelemre kiszállanának megismerik-e, hogy egymásnak édes testvérei?

*Dr. Ferenczy Gyula.*

## Falusi levelek.

### II.

Ezelőtt pár évtizeddel majdnem kétségbe estünk afelett, hogy tanító képezdeinkben a tanulók száma szükséglet 50%-át sem volt képes kielégíteni, míg az állami képezdek népesedése folyton emelkedőben volt. Féllettük egyházunk érdekét sa protestáns szellem háttérbe szorítását aggodalommal láttuk, annyival inkább mert saját képezdeinkből kikerült tanítónőink egy része is mihelyt az életbe kilépett, az állami iskolákba való alkalmaztatás után csengett, s e miatt még az egyház szolgálatában levőknél is alább szállott az egyházas szellem, melyre pedig éppen tanítóinknál legnagyobb sujt kell fektetnünk.

Nem mondom, hogy ez a vallásunk iránti közöny

általánosan megszűnt, de mindenesetre alább szállott, bizonyítja azon jelenség, hogy évről évre többen keresik fel tanítóképezdeinket, annyira, hogy már ma is alig szorulnak felekezeti iskoláink állami képezdekben tanult tanítóokra.

Azonban míg ezen jelzett számbeli emelkedés biztatólag hat jövőnkre, nem lehet figyelmen kívül hagynunk a tanítóképzésnek oly hiányait, melyek a gyakorlati életben mutatják fel a kedvezőtlen eredményeket. Ha képezdek évi értesítőit vizsgáljuk, s a szellemi haladás mértékét figyelembe vesszük, nagyon feltűnő előttünk hogy mily kevesen tanulnak kitűnő és jeles eredménnyel. A gyenge tehetségek, vagy szorgalom nélküliek menedék-helye-e a tanító-képezde, vagy a tanárok tulszigoru ítélkezése-e az oka a tanulási minőség alantos fokának? Meglehet hogy mindenik oknak van bizonyos része benne, de legfőbb oknak mégis azt tartom hogy a tanítói pályára lépőnek nincs meg a kellő előképzettségük. Hiszen a gimnázium 4-ik osztályából bocsáttatnak már a képezdek befolyamra, a mikor még gyermeki ésszel bírnak s a munkálkodási terők társadalmi fontosságát felfogni sem képesek. Hát azokról mit mondjak, a kik éppen az ugynevezett felsőbb népiskolák három osztályának elvégzése után jogosítva vannak a tanítói képezdebe lépni. A legnagyobb szorgalom és erőfeszítés sem képes azoknál az alap hiányát pótolni, bármily igyekezettel tanulják is meg az egyes tantárgyakat, bármily kedvező sikerrel nyerjék is el a tanítói oklevelet 18—19 éves korokban, künn az életben és gyakorlatban minden ténykedéseikből kierzik az alapismereteknek az előképzettségnek hiányossága.

Ezen bajnak orvoslását úgy gondolnám eszközölhetőnek, ha a tanítói képezdebe csak a gimnázium 6-ik osztályu, vagy ennek megfelelő más iskolai képzettséggel bíró tanulók vétetnének fel, így elérhetnők azt hogy a tanítói pályára lépő több alapismeretekkel bírna s midőn 20—21 éves korában megszerezné a tanítói oklevelet, nagyobb szellemi érettséggel, hivatalának átgondoltabb tudatával lépne ki oly nagy jelmőségű tanítási és nevelési munkaterére.

Eddig különösen azon okból kellett megkönnyíteni a tanítói pályára lépést, mert oly kevés javadalmazásu és terhes hivatalra bizony kevesen vállalkoztak, de most már áthatotta a társadalomnak minden rétegét azon meggyőződés, hogy az emberi haladásnak úgy anyagi mint szellemi értelemben legbiztosabb tényezője az iskolai nevelés és tanítás, azért kik e munkát lelkiismeretes odaadólágg és kellő hivatással végzik, nagyon méltók arra hogy tisztességes díjazásban részesüljenek s jövőjük anyagilag biztosítva legyen. Ennek beismerése idézte elő az állami támogatást a felekezeti áldozatkészséget s annak folytán a tanítói javadalmazás emelkedését a kifáradt munkásnak nyugdíjazását. Igaz hogy még e téren sok kívánni való van, de a kezdet nehézségei le vannak küzdve, a haladás évről évre emelkedik s így remélhető hogy a közel jövőben a felekezeti tanítóknak sem lesz okuk a panaszolkodásra.

Templomi istentiszteleteinkben ma már az orgonázás annyira tért foglalt, hogy egyházainknak majdnem felében a tanítóóság orgonistasággal van összekötve, ezért aztán az orgonázás tanulása a képezdekben kötelezővé tétetett. Zenei érzéke nem mindenkinek van kifejlődve, azért nem kell csodálkoznunk rajta ha ritka a jó orgonista, a gyakorlat azonban sokaknál meghozza a szükséges képességet. Van mégis az orgonázás tanításának egy nagy hiánya; az, hogy a leendő orgonisták nem ismerik eléggé az orgona szerkezetét, annak egyes ré-

szeit, mekhanikáját, s ha egy billentyű fennakad, vagy egy sip hamis hangot ad, nem tudnak rajta segíteni, orgonaműves pedig közel nincs, és vagy hallgat az orgona, vagy hamis hangok vegyületével sérti a hallgatókat. Ennél fogva mulhatatlanul szükségesnek tartom a leendő orgonistánál, hogy az orgona szerkezetét alaposan ismerje, annak minden egyes reszeit képes legyen szétbontani és összerakni, sehol jobb alkalom ennek megtanulására nincs mint épen Debrecenben, hol közel lakik a főiskolához az orgonaműves a kinél a 4-ed éves növendékek heti egy órán tanulmányozhatnák az orgona reszeit, azok összetételét, sőt annak hangolását is. Így könnyen segíthetnének az orgona kisebb bajain, s nem kellene drága pénzért mindjárt orgonaműveshez folyamodniok.

S.—s.

## TANÜGY.

### Az újabb írásolvasás-tanítási törekvések.

(Folyt. és vége.)

Az új irány már Európában is jelentkezik, hogy némely szász iskolában a beszéd és értelem gyakorlatokat nem a beszéd és a papír szemlélet, hanem a kézi foglalkoztatás alapján tanítják. Nálunk is vannak a természetes iránynak uttorói. Guttenberg Pál, a kézi munka oktatás mestere ilyen elveket hangoztat.

Ezen új oktatási irány vázolására azért tértem ki, mert az írásolvasás-tanítási törekvések a különféle új módszerek keletkezése csak ennek az alapján érthető. Levegőben van már hogy érzékeltetni, szemléltetni kell mindent. Már pedig az új módszereknek közös alapját lehet megállapítani: mindenik érzékeltetni, szemléltetni akar.

Tudjuk, hogy a hangok képének a betűknek az emlékezetbe vézése jó részben gépies működés. Amde a hangok képe és a hang közti összekötést a gyermek nehezen találja meg. Szükség volna valamely közvetítő képzetre, a mely a gyermek mozgása vagy cselekvése legyen, hogy ahhoz kösse a gyermek úgy a hangot, mint annak a képét, a betűt. Az újabb olvasás-tanítási módszerek közös lélektani alappal bírnak, a hangokat és a hangok képét a betűt mindenik természetes hangokhoz, szemléleti tárgyakhoz, cselekvésekhez, kézmozdulatokhoz köti, vagy más jelekhez kapcsolja, s a végeredmény az, hogy a gyermekek ezen ugynevezett közvetítő képzetek segítségével könnyen emlékeztőkbe vésik, s a mifőlött állandósítják. Ha a tudat feleveníti a közvetítő képzetet, az eszme társítás törvénye szerint felelevenedik a hang és annak képe a betű is. Ezen alapul a fonomimikai módszer.

Az idegen ajku gyermekeknek még nehezebb a magyar írás olvasás megtanítása, mivel az idegen ajku gyermeknek nemesak hangképeket kell felismerniök, hanem a hangképpel együtt a szó által jelzett fogalmát is emlékezetbe kell vésniök. Olyan írásolvasás-tanítási mód szükséges tehát ezek számára, a mely az írásolvasás-tanítás mellett a magyar nyelvnek, mint élő nyelvnek a tanítását is elősegíti. Brunovszky pl. magyarnyelv gyakorlójában, melyet egyes ajku iskolák számára írt, abból az elvöl indul ki, hogy az idegen ajku

gyermek előtt ismeretlen fogalmakat szemlélteti kell, s így a fogalomnak hangok képe által jelzett ábrázolást a gyermek magának a tárgynak vagy ténynek, vagy cselekvésnek a képével együtt szemlélje. Ezért a tárgyakat vagy élőlényeket, vagy bizonyos cselekvéseket ábrázoló képek alá megfelelő magyar szöveget nyomtatott. A tanítási eljárás abban áll, hogy a kép alatt levő magyar szöveget beszélgetés tárgyává teszi s így gyarapítja a gyermek szókinését. A nyelvnek ilyen módon való tanítása nem nyelvtani, hanem szemléleti tanítás. Valamely nyelvet beszélő képességig elsajátítani nem is lehet más képen, a nyelvtan tanulása az élő nyelv elsajátítására sohasem vezet. Brunovszky ábécéje alapján a szemléltetés állandó, mert minden képhez fűz 4—5 más mondatot, ezek mindnyájan a képeim szemléltető tárgyakal vannak összekötésben.

Nagy érdeklődés tárgya a Dr. Gööz József írásolvasás-tanítási módszere is. A vallás és közoktatásügyi miniszter elrendelte, hogy Dr. Gööz József módszerét minden állami tanítóképzőintézetben a módszertan tanára ismertesse meg. Nem akarok ezen módszer részletesebb ismertetésébe bocsátkozni, csak egyik főelvét emelem ki: ő is a szemlélet segélyével akar tanítani. A nyelv hangjait természeti hangokkal hozza összekötésbe, a hangok képének a betűknek szemléltetésére pedig természeti tárgyakat rajzol ábécéjében. A természeti tárgyak a betű alakját szemléltetik pl. a gyertya, zsák stb. az i betűt. Egyes betűalakoknak az emlékezetbe vézése 15—20 olyan alakot rajzolt ábécéjébe, a melyek az illető betűhöz hasonló alakot mutatnak.

A betűrészeknek bizonyos természeti tárgyakhoz való hasonlítása nem új. Minden tanító élt ilyen féle hasonlattal eddig is, hogy ha pl. a kis t. betűt áthuztuk akkor nyakravalót kap, vagy nyomtatott r betűnek felül levő kis pontja a kutya füléhez hasonlít. Bárány és Munkácsi is hasonlítottak egyes betűrészeket horoghoz vagy szigonyhoz stb. Közismeretes, hogy Forgó bácsi meg egész betűknek egyes természetes alakhoz való hasonlítását irkáival általánosan elterjesztette. Dr. Gööz József ábécéjének azonban a betű alakok megismertetésénél nagy tévedése az, hogy ugyanezen betűalakot 15—20 különféle tárgyhoz köti, mi azon lélektani kép telenségre vezet, hogy egy fogalomnak a megjegyzése 15—20 közvetítő képzet segítségével történik. A sok közvetítő képzet nem segíti elő a betű képének és a hangnak a megjegyzését, mert a sok alak szemlélésénél a gyermek nem szemléli a lényegét, tudnilik a betű alakhoz való hasonlóságot, vagyha szemléli is, minden betűre annyi alakot emlékezetben nem tarthat. Megesik, hogy emlékezik több alakra is, de ez a körülmény még nem bizonyítja azt, hogy a gyermek tényleg könnyebben emlékezetébe véste a betű alakját és a neki megfelelő hangot.

A jelek, hangutánzó cselekvések és azok stilizált képeinek az olvasás-tanításra való felhasználása Groszlin Ágost tanulmánya. Ezeket nálunk először legnagyobb sikerrel Tomcsányiné Cukrász Róza használta, de mások is alkalmazták. A fonomimikai módszer kiindulás pontul az emberi nyelv fejlődésének történetét veszi. Az emberi beszéd nem úgy keletkezett, hogy az emberek bizonyos szavak jelentésében megegyeztek volna, s azokat egyformán alkalmazták, hanem hangutánzásból indult ki. A tudósok ma is vitatkoznak nygán a felett, hogy az emberi nyelv physis, vagy természeti fejlődés, vagy pedig thesis, vagyis kölcsönös megállapodás alapján jött létre. Ma már azonban tekintélyesebb rész állítja, hogy az emberi nyelv physis alapján kelet-

kezett. Hangutánzó szavak minden nyelvben is vannak.

A fonomimikai módszer szerinti olvasás-tanításnak tehát főeleme a nyelv fejlődésének kiindulási pontját képező hangutánzó szavak felhasználása. Ezek a szavak alkalmasok arra, hogy a gyermek, bár beszélni már tud, az olvasás-tanításával kapcsolatban a hangokat ne úgy tekintse mindjárt, mint az ő beszédének alkotó részét, hanem a tiszta természeti hangokat tekintse először mint különállókat és azokból rakja össze a szókat. Így lehet a hangokból a szókat szemléletileg összeállítani, s így lehet azt is szemléltetni, hogy a hangok képéből, az írott betűkből mint alakul az írott szó.

Az olvasás-tanításánál nem könnyű feladat a gyermekekkel megtanítani a hangoknak szavakká való összefoglalását. A fonomimikai módszernél bizonyos mozdulatokkal lévén összekötve minden hang, a mozdulatok összekötése szemlélteti a hangok összekötését.

Halvány kapcsolat mutatható ki a mai írás-tanítás és az ember írása közt. A képirás mint neve is mutatja arra való volt az ő embernél, hogy a kép kifejezte azt a gondolatot, a mit le akart írni. Némely betűknél az egyes betűk tanításával kapcsolatban elmondott mesék alapján lehet úgy feltüntetni a gyermek előtt a betű tanítását, hogy a mesében tárgyak személy vagy tárgyképét rajzoljuk le. Ha pl. az r hang felső pontját a kis kutya füléhez hasonlítjuk, akkor a betűírása képirás fele.

A Dr. Gööz József írásolvasás-tanítási módszerénél nehezen találjuk meg a főelvet. Ilyen formán a főbb elveink rövid méltatásával próbálom az ő módszeréről alkotott nézetemet jelezni. A hatéves magyar gyermek szókincséről és annak céljáról elmondott elvei szép alapgondolatból indulnak ki, de a gyakorlatban azt hiszem nem lenne olyan nagy jelentősége, mint a melyet ő tulajdonít neki. A hat éves gyermek szókincsét egy levélre összeállítja. Ezt az összeállítást végig olvasva, lehetetlenség hogy bárki is ne kételkedjék abban, hogy az a valóságnak megfelel. Ha a hat éves gyermek szókincséről beszélünk, akkor olyan szavakat szabad csak a gyermek szókincséről tekinteni, a melyek a hat éves gyermek közül a legtöbbször meg van. Nem tudom elképzelni, hogy az ott felsorolt szavak még intelligensebb szülők gyermekeinél is a legtöbbször birtokában volna. De a szókincs vidékenként változik. A lakosok foglalkozása, a földrajzi, ipari, kereskedelmi, vallási, nemzetiségi viszonyok, a szülők átlagos értelmi színvonala stb. szerint nagyon változik. Mondhatjuk, hogy minden tanító a saját megfigyelése alapján éppen azt szerzett tapasztalat alapján állapíthatja meg a tanítványai szókincsét, a mely azonban szintén változó, mert az iskolába lépő gyermekek értelmi színvonala s így szókincse és ismeretköre is pár évtized alatt a körülmények változása, a művelődés emelkedése vagy hanyatlása folytán megváltozhatik. Azonban nagyon helyes elv, hogy Dr. Gööz József az olvasás-tanításnál a gyermek szókincsének figyelembe vételét ajánlja.

Nagy súlyt fektett a Gööz József azon elvére, hogy a gyermekhez gyermek nyelven kell szólni és játékos gyermeket játékosan kell tanítani. Az bizonyos, hogy a játékos gyermekkel, mindjárt is iskolába lépése után a komoly munkát nem lehet komoly alakban kezdeni, először minden foglalkozás játékos. Amde az iskolának nem lehet célja a játékosságnak előterbe helyezése és annak célul való kitűzése. Az iskolában a játékosság már csak eszköz a komoly munka megkönnyítésére, de csak addig, a míg szükséges. Még azt is te-

kintetbe kell venni, hogy e játékos tanításhoz az is szükséges, hogy a tanító maga játékos legyen. Már pedig a való tényt vévén alapul, még azt is lehet tapasztalni, hogy a fonomimikai módszerbe vegyülő játékos elemet is soknak tartják némelyek, s vannak, kik elismerik ugyan a módszer helyességét, de a játékosság nem minden tanító egyéniségéhez illik, s így többen ezért nem alkalmazzák.

A külön betűtípusra és különösen a betűknek nyomtatott alakból való át vedlésére megjegyzem, hogy felesleges egy betű alaknak 10—15 változaton át való szemléltetése. A gyermek figyelmét kimeríti az egyes alakok közti csekély különbség megfigyelése, s a hosszú szemlélet közben elveszti szemelől a főcél a nyomtatott és írott betű alakok közti különbség megállapítását. Sokkal tisztább munkát végzünk, ha a nyomtatott alakból az írott alakot a gyermekek előtt egyáltalán állítjuk elő.

A gyermek kedélyképzéséről és az erre szánt gyermeklapokról elmondott nézetei nagyon helyesek és a gyermek dalai nagy értékkel bírnak. A játékos rajzolás és kézügyességi oktatás fejtegetése helyes. Sikerült eszméje az is, hogy az írásolvasás-tanítással szoros kapcsolatba hozza a beszéd és értelem gyakorlat anyagát. Szóval Dr. Gööz József módszerében is s oly helyes elv van, melyeket külön-külön minden tanító sikerrel alkalmazhat.

Több írásolvasás-tanítási módszer keletkezett ezeken kívül is. Ezekből én főnyereségnek azt tartom, hogy a szemléltetés elvét ott is alkalmazzuk, a hol eddig nem is gondoltunk rá. A régi betűző módszerrel is meg lehetett tanítani az olvasást, de hogy a módszer tökéletesítése nagy jelentőségű, csak két tényre mutatok rá. A tökéletes módszer egy részről megkönnyíti ugy a tanuló, mint a tanító munkáját, más részről a gyengébb tanulókat képesíti arra, hogy többre haladjanak, mint a mennyire rossz módszer mellett haladtak.

A fonomimikai módszer szerint készült ábécéknek is vannak még fogyatkozásaik, de ez már kevés jelentőséggel bír. Egy tanító sincs semmiféle vezérkönyvhöz kötve, a ki célszerűbb módon tud részletkérdéseket megoldani, egészen bátran megetheti, s meg is teszi.

A fonomimikai módszer ellen felmerült azon érvnek szánt kifogás, hogy idegen találmány, tehát ne kapjunk rajta. Fedezzen fel valami eredetit a magyar szellem, s azt kell általánossá tenni. Az ilyen kizárólag az állhazafiasságra hatni akaró állítást egy higadt gondolkozásu tanférfiu sem fogadhatja el érvnek. A paedagógiai és didaktikai elvek nemzetközi kincsét képeznek melynek anyagához a magyar szellem is hozzájárult, éppen ezért a mi célszerű, fogadjuk be s igyekezzünk azt nemzeti szellemünkhöz alkalmazni.

*Paedagogus.*

## IRODALOM.

### Szegedi Kis István élete.

Irta *Skaricza* Máté latinul 1582-ben, magyarra fordította *Faraó* Bálint a mezőturi ev. ref. főgymn. igazgató tanára. Mezőtúr. 1906. 8 r. 68 l. Melléklettel *Skaricza* külföldi útja Európában térképen: rajzolta *Derzsi* Ödön ref. főgymn. tanár. Szegedi arcképével.

A tudós magyar reformátor születésének három százados évfordulóját a mult évben ünnepelte Mezőtúr a debreceniek részvételével azon vidéken, melynek világitó elméje volt Ő. Régi óhaj, hogy Szegedi élete, melyet az ő leghivebb tanítványa, gondozója, segítő társa és utóda a költői lelkü szinte tudós Skaricza egykorulag megírt, miénk is legyen. A külföldi irodalom már a 16-ik században négy kiadásban olvashatta azt, de a magyar még csak 300 év után most jutott a szerencséjéhez, hogy saját nyelvén élvezze s végig kísérje a nagy hitújító verejtékes pályáját és szemlélje hazánk akkori zavaros állapotát. Az érdem ezért a mezőturi gymnasium igazgatóját illeti, aki sikerült jó fordításban megajándékozta a hiveket nem kis munkát igénylő buzgalomával. A magyar prot. történelem s az utókor köszönetére méltó ezért.

E mű nemesak Szegedi élet zaklatásait, munkálkodását és sikereit tárja előnk a születéstől halálig (1505—1571), hanem a hazai hitjavítás korrajza is, és sok egyházi tanító, lelkész és iskola neveit örökíti meg; sőt részben magának Skaricának is dolgait, fejlődését, és európai nagy emberekkel érintkezéseit s néhány költői sorait magába foglalja. A vers oly eleven, oly érdekelt, hogy az olvasót a századok előtti kor szemlélőjévé teszi, néhol az érző szívből a meghatottságot kelti fel s a szemek könyvében érzékelteti (39—42. 11., Felelevülnek a reformatio korabeli első iskoláink (Lippa, Temesvár, Tolna, Pest stb.) melyek azután elpusztultak s legalább fejfaikat megmentették. Láttatja, hogy a zene tudomány nyilvános tanítását Szegedi kezdette hazánkban, melynek hiánya ma úgy is érezhető, képezdeinket kivéve. A lelkészi könyvtárról az első adatot találjuk itt, még ma is jelentős tény bizonyítja, hogy 100 drb. könyvet mint ragadták el tőle pályája kezdetén Fráter György durva katonái, ez nem egy ízben történt (17. és 22. l.) Magát Mélius Pétert is, a kit „egyetlen” (15. l.) jelzővel illet, Szegedi hozta át a reformatus hittani álláspontra. A kettőjük közt viita iratokat Skarica őrizte, veszteség hogy azok ránk nem maradtak. Kálmáncsei első működésének is ez életrajz keretében találjuk nyomát, épen Mezőtúron, melynek fogékony népében ő költötte fel az evangéliom szeretetét. „nagy tisztelettel” fogadta tehát Szegedi oda érkezését 1551-ben, annak iskoláját igazgatta. És az iskola az, mely máig is dicsőségének tartja, hogy a nagy reformátor tanárkodott ott, könyvtárában őrizi olajfestetű arcképét, a nagy ember emlékét, szellemét firól fira adja át; az ünnepelte hálásan tavaly az évfordulót, az az akkori lelkes tanuló sereg száz és száz fogékony szive tábláira beirta a hatásokat, a kegyelet szellemi parázsát elhelyezé általok a szülei házba; ez nagy jelentőségű mozzanat marad! A vezető férfiak, kik közre munkáltak tavaly Turon a hála megtestesítésén, nagy gondolatok vivői valának, s utat mutattak a jövőnek, miként becsülje meg régi nagyjait, kiknek fénye rájuk is fényt vetett. Ha minden egyház és iskola megemlékeznek méltó módon és kellő időben alapítóiról s nagy szerzőiről: száz és száz ponton gyulna fel a nép érdeklődése, kegyelele, tudata, emléke a megtisztított vallás és tudomány hősei iránt. Csak egy emlék tábla felállítására Pécssett, Kaposvárt, Szolnokon, kivált ez utóbbi helyen, a hol börtönben fogolykodott és szenvedett Szegedi, a hová zarándokoltak látására, kiszabadítására hivek, tanítványok, ifjak, agkok, fejedelem követjei, Debrecen vezéremberei; a hol női szivben fogant meg a szabadtó gondolat sikerre vezetőleg ott az akkori városban (ha ma nincs meg tehát a helyén, vagy Kórius Pé-

ter révész házában hol prédikált) vagy alkalmas helyen... a város, a nép, a hivek, figyelmét keltené, mely események színhelye volt 1561-ben. Legtöbb helyen azt sem tudják, kik voltak ősi lámpásai a sötétség korában, melyeknek köszönheti, hogy ma tisztább légkörben élhet; vagy mint Szegediről írta Skarica: a durva salaktól egyházi bolondságokról, melyek a templom kövezetén való mozgásból állottak — megszabadult.

Meg volt még azon korban az egy képen való megbecsülés a lutheránusok és kálvínisták közt kezdő reformátorok iránt, a mint illik is. Igazán mondja Skarica (10 l.) Luthert és Melanchtont „Németország örök világosságai”-nak, a tulzó luheránus Brenzet jelző nélkül említi (15. l.) Luther „szeliden” bekövetkezett haláláról is emlékezik, ezzel a mai nagy forgalomba hozott szörnyű csaló meséknek, melyet az ultramontán sajtó falánkol elő, egykorulag nem létezését igazolja ez. Másfelől ki mutatja Kálvín nagyságát is, felkeresi Genfben maga Béza mutatta meg neki Kálvín jeltelen sírját a temetőben, saját kívánságára történt az emlékjel elmaradása s idézi a pápisták ítéletét „sokkal nehezebb megoldani a Kálvín csomóit, mint a Lutheréit, mert annak minden meggyőződése kemény, mint a gyémánt és az ösök diói”. (58. l.) Skarica tartotta fel Téri Pál halhatlan két sorát Kálvín Instintutiójáról, melyet ma széltére idéznek és becsülnek az Oceán két partján élő hittudósok.

(Folyt. köv.)

Balogh Ferencz  
hittanár.

## K Ü L Ö N F É L É K .

— **Templom-alapkövetétel.** Megható ünnepélye volt aug. 13-án a szabolicsmegyei Lövépetri ev. ref. egyháznak a hol is a Sesztina Jenő ur debreceni lakos és itteni földbirtokos b. e. édes apjuk Sesztina Lajos emlékére és neje Csarvak Margit urnő által ajánlott és Tóth István debreceni műépítész által tervezett új templom és toronyoknak, mely valóban disze lesz egyházunknak, községünknek, nem csak, hanem az egész vidéknek alapköve letételével. Harangzugás hirdette a község lakosainak az ünnepség kezdetét. Délután 3 órára jelen is volt a falu apraja-nagyja felekezeti különbség nélkül azon a helyen, melyet nemes lelkü és fenkölt gondolkozású földesurunk adományozott az egyháznak és a hol a templom alapárkai megásattak. Az ünnepély a helybeli tanító által vezetett s e célra szerkesztett gyönyörű szép énekkel kezdődött, melyet a gyülekezet meghatóan énekelt. Azután a lelkész lépett az emelvényre és a gyülekezethez a velők megoszlásáig, a szivek mélyéig ható tartalmas szép beszédet mondott, melyben buzdítva hallgatóit, hálára hívta fel őket a fejedelmi ajándékozó iránt, mely után megható érzéssel, szive

lelke teljességéből jövő imában kérte az áldást az építendő új templomra, az adományozó földbirtokosra, kedves szeretett nejeire, a tervezőre, a munkásokra, az anyaszentegyházra, a gyülekezetre, az egész községre. Ima után az alapkö helyezettetett el az alapárokba, melyet Nagy Tamás ur földbirtokos, mint községünk igen tiszteletre méltó tagja, egyházunk rendíthetetlen oszlopa, községünk főbírája helyezett rendeltetési helyére az Atyának a Fiunak és a Szent Lélek Istennek nevében Ámen. Legyen áldott azaz elme, kinél megfogamzott ez az eszme! Áldja meg őt az Ur és kedves családjával együtt éltesse a jó Isten, hogy nagyon sokáig szemlélhessék Isten dicsőségére építendő templomunkat. Ez a templom századokon át hirdesse az ő emléköket.

— **Adomány.** A dr. Erdős József-alapítványra utólagosan Gulya György kunágotai lelkész 4 koronát, Bély Lajos szoboszlói lelkész 20 koronát küldött. Mindkét küldemény az első alkalommal befizetett alaphoz csatoltatik. Debrecen, 1906. aug. 21. Kollegiumi pénztári hivatal.

— **Polgári iskola Mátészalkán.** Ebben a derék szatmármegyei városban, mely a villamos világítást az elsők között alkalmazta, polgári iskola létesült. A új polgáriiskola igazgatójául a vallás és közokt. ügyi miniszter Deme Károly kassai polgáriiskolai tanárt nevezte ki. Itt említjük meg a szatmár-mátészalkai vasut tervét is, mely Csenger, Ökörítő, Kocsord, Györtelek megannyi tősgyökeres magyar kálvinista községek érintésével terveztetik. Ez a vasut kedvező stádiumba jutott és nem sokára megvalósul. A legfőbb ideje.

— **Egyetemi-alapítvány.** Minden külön értesítés nélkül, két postai utalványon a nagyecsedei egyház egyetemi alapítványképen 2000 azaz kétezer koronát küldött be aug. 22-én a kollégiumi pénztárhoz. Az alapítvány nemcsak azért jön meglepetésszámba, mert váratlanul jött, hanem azért is, mert sok más, az ecsedinél különben erőteljesebb egyház távolról sem hozott ekkora áldozatot az egyetem céljaira. A szűkkeblű egyházközségek képviselőiben hallottunk ugyan már néhány nagy hangú dikciót az áldozatkészségről, arról a meleg érdeklődésről, mellyel különben az egyetem iránt viseltetni elég kegyesek. De méltóztassanak elhinni, hogy a nagyecsedei egyház cselekedte sokkal többet ér és sokkal közelebb viszi a megvalósulás felé az egyetemet, mint akárhány ezer frázis.

— **Új tanárok.** Debrecenbe a főgimnáziumba helyettes tanáru Nagy Jenő végzett tanárjelölt hivatott meg. Csépe Andor volt Eötvös kollégiumi növendék, a múlt iskolai évben debreceni h. tanár és könyvtári tiszt egyelőre ugyan csak helyettesi tanszékre Pápara kapott meghívást. Az aszódi főgimnáziumnál megüresedett latin-magyar tanszékre pedig dr. Osváth Gedeon szatmári kartársunk jeles képzettségű fia választott.

— **Még egy adomány.** A kispaládi ref. egyházközség presbytériuma 87—1906 sz. a. hozott határozatában arra kötelezte magát, hogy 1906. éven kezdett 10 éven át évi 10 koronát, tehát összesen 100 koronát adományoz a létesítendő egyetem javára. Ezzel kapcsolatban a lelkész, Nagy Elek élete tartamára 10 évig évi 2 k. évjáradék fizetését ígérte, az első évi 10, illetve 2 korona, összesen 12 korona a főiskolai pénztárhoz aug. 24-én be is érkezett. A nagybányai egyházmegye lelkesedése nem lohad, hanem emelkedik. Elismerésünket fejezzük ki érte úgy az egyes egyházközségeknek, mint a fő buzditó férfinak, az egyházmegye lelkes esperesének.

— **Vásárhely templomot épít.** Ez a hatalmas magyar város, melynek presbytériuma a nagy egyházak jövőjére oly fontos, külön egyházközségekre való feloszlás tervét legelsőbbben készül megvalósítani, alig építette fel s vette használatba új templomát a Susáni városrészben új templomot tervez és templomhelyet keres. Az érdekeltek vetekedve teszik meg a hozzájárulási ajánlatokat, de viszont ki is kötik az építendő templom helyét. Ez utóbbi már baj, mert a templom nem épülhet minden utcasarokra. Ezt kell megérteni az érdekeltek is, a kiknek közösen az egyháztanáccsal kell a hely kiválasztását elintéznük. De ha ez a kiválasztás és kijelölés megtörtént a különböző érdek töredékeknek és frakciónak mind egyesülnük kell a nagy munka kivételére; mert igen helyesen megiratott: abban a templomban, a melynek már a helye felett is összevesznek a hivek nem fog lakozni sohasem a szeretet.

— **Érdekes felebbezés.** Hódmezővásárhelyen öt tanítói és részben tanítónői állásra pályázat hirdettetett. Ebben még nem volna semmi különös, hiszen a fizetés elégtelensége miatt tanítóink és tanáraink helyváltoztatása már alig tartható számon. A hódmezővásárhelyi pályázatnál az a feltűnő, hogy még le nem folyt s a választás meg sem történt és mégis felszólalással támadtatott meg. Kovács Mária és Kovács Juliánna ref. tanítónők ugyanis az egyháztanáccshoz felszólalást adtak be a miatt, hogy a jelölésnél azon a címen, miszerint nővéruk a kath. hitre áttért s így az ő hithűségük is kétséges, a többi gyengébb pályázókkal szemben nem jelöltettek, illetve háttérbe szorítottak. Figyelemre méltó e felszólalásban, hogy az illetők felekezeti tanítónőképzőben szereztek oklevelüket, míg versenytársaik a kiknek egyike épen konvertita, más felekezeti tanítónőképzőben tanultak. A Kovács nővérek testvére különben katolikus férfihoz ment nőül és innét az áttérése. Eltekintve ettől a körülményről, kíváncsiak lehetünk arra a felfogásra, mely a jelölésnél a testvér lépését számítja be a másik testvér hátrányára. Ez nem helyes és nem jogos. A mellékkörülmények mér-

legelésének egyedül a választás megejtésénél lehet helye s nem a jelölésnél, mely ridegen a bizonyítványok alapján eszközöndő.

— **A megdrágult pályázat.** A pályázat mindenkinek, minden állásra sokba kerül. Egy állásra csak egy egyént választanak meg, illetőleg neveznek ki, azonban tizen, huszan, sőt többen is pályáznak. Csak nem régen történt, hogy egy vasuti őri állásra ezerhatszázötven egyen pályázott. Ez pedig azt jelenti, hogy egy-egy kevesebb erkölcsi bizonyítvány és keresztlevél szereztetett drága áron és 1659 koronás bélyeg dobatott ki hiába. Így van ez egyéb állásoknál is. Ha egy tanítói állás megürül, az ország minden részéből érkeznek kérvények, pedig e mellett egy ember 8—10 állásra is folyamodik. Drága volt ez a pályázat eddigi is, most azonban még drágább lett. Aponyi kultuszminiszter rendeletet adott ki, melyben kötelességüké teszi a pályázóknak, hogy folyamodványukhoz családi értesítőt is csatoljanak. Ily módon egyetlen pályázati kérvény 20—30 koronába kerül. Mert a családi értesítőnek magas az ára. Hogy mi szükség van a családi értesítőre, azt nem mondja meg a rendelet.

— **Vásárhelyi hírek.** Készülnek a papválasztásra Őszi közgyűlés. Tanárválasztás. Kosztos diákok. Tanítói választás. Ref. ünnep Mátyás halmán. Ki lesz az új pap? A vásárhelyi református egyház presbiteriuma tanácsülésre gyűlt össze István király napján. A szenvedélyes felszólalásokkal tarkított tárgyalás során az alábbi fontos kérdésekben hozott határozatot a presbiterium. A susáni papi állás betöltésére első intézkedésként választásra jogosultak névjegyzéke beterjesztetett. A jegyzék szerint 7070 választó van. A névjegyzékét a zsinati törvények értelmében e hó 26-án a templomi szöszekről bemutatják, azután 10 napi közszemlére az egyházi tanácssteremben kiteszik, hogy a hívek megsejmelhessék s felszólalásaikat megtehessék. Esperes értesítette az egyházat, hogy az egyházmegye őszi közgyűlése Vásárhelyen szept. 11-én és a következő napokon fog megtartatni. E gyűlésre az egyház képviselőiben a főgondnokot, továbbá Zeheri Lajos, dr. Somor Dezső, Mucsi Balint és Kóti Pál presbitereket küldte ki az egyháztanács. Az egyház ügyésze előterjesztette a Darabos Lajos és Szabó Imre fegyelmi ügyében keletkezett egyházmegyei vizsgálóbizottsági határozatokat; e határozatok szerint a fegyelmi eljárást képező okok hiánya miatt a vizsgálatot beszünteti, sőt Szabó Imre felebbezésére kimondotta a vizsgáló bizottság, hogy a tanító, ha egyháza ellen nem agít, a hírlap szerkesztéstől el nem tiltható. Beterjesztetett az új-templomi állandó káplán fizetési levele, amely szerint ez állás évi 1600 korona díjazással rendszeresített. A főgimnázium igazgató-tanácsa bejelenti Sükösd Gyula tanár elhalálását. Az egyháztanács a Sükösd Gyula haláláról szóló jelentést részvétellel tudomásul vette s kimondta, hogy helyét pályázat útján, miniszteri jóváhagyás kikérése után, helyettes tanárral tölti be. A kosztos és kvártélyos diákoknak a tanárok házában tarthatása ügyében a kiküldött vegyes bizottság javasolta, hogy továbbra is engedje meg az egyháztanács a tanároknak a kosztos és kvártélyos diákok tartását azzal a megszorítással azonban, hogy az előadó tanár csak oly diákokat tartson, a kik nem tanítványai. Az egyháztanács a javaslatot nem fogadta el, hanem kimondotta, hogy a tanárok csak legközelebbi rokonaik gyermekét fogadhatják kosztra és kvártélyra. Az egyház központi épületeinek szennyvizét levezető csatorna kiépítése 10.500 korona költséggel

elhatározott. Az iskolaszék a 80-on felüli növendékek után 2 korona kiutalványozását javasolta, az egyháztanács a javaslatot elfogadta. Az egyosztályos ügyében javasolta az iskolaszék, hogy egyelőre az I. és II-ik osztályok vegyesítettessenek, ez által segítenek azon a bajon, hogy a kisebb növendékek távolabb eső iskolába járjanak. A javaslatot az egyháztanács elfogadta. Ezután az üresedésben levő tanítói állásokra ejtették meg a választást. Titkos szavazás útján megválasztottak: Soós Jolán, Cserényi János, Csokán Pál, Nagy Mária és Tarczy Lenke. Itt emlékezem meg a mátyáshalmi ref. ünnepélyről is, melyet az újváros agilis papja nt. Györfly József Bányai Sándor főgimn. vallásánarral, Szabó Bálint s. lelkészszel és Sajó Sándor tanítóval rendeztek. Az ünnepély aug. hó 12-én minden tekintetben fényesen sikerült és az újtemplom urasztali készleteinek fedezésére szép összeget hozott be. Ime csak zörgetni csak apostolokodni kell hát ma is és megnyitják és megadatik. És a hódmezővásárhelyi papok zörgetnek és apostolokodnak és méltó társuk lesz, a kinek nevét a választás alkalmából: emlegették egyházunk eddig különböző állásokban teljes sikerrel működött és minden tekintetben érdemes szolgálja Tereh Gyula a külföldi egyetemeken járt jeles lelkész most iskola igazgató. Akárcsak Jákob hosszú évek alatt hű és igaz szolgálatával érdemelte ki e közbizalmat Tereh, akinek tervezett meghívásával és megválasztásával önönmagának tesz szolgálatot a szent egyház és a nemes és szent presbiterium. Ez a szándék mindenütt helyeslésre talál, a tanárok elleni torzsolkodás azonban alapjában vegyes érzelmeket kelt.

— **Szoboszló államosítja a népiskolákat.** Régióta emlegetjük, hogy az iskolai terheket alföldi városaink hordozni nem képesek s hogy e miatt fejlődésükben is gátolva vannak. Ez az oka, hogy államosítás eszméje az alföldön is felmerül. Nem jól van ez így, de mit tehetünk, ha nem tudunk rajtuk segíteni. Itt az államnak kell közbe lépni, de nem úgy, hogy az iskolát kisajátítsa és a maga rendelkezése alatti hivatalnokokból iskola székét alkotván, az iskola iránti érdeklődést teljesen megbénítsa s a nagyközséget az iskolától elriassza. Olyan helyeken, a hol az államnak biztosítéka vagyon affelől hogy az iskolák vezetése magyar kézben maradjon, úgy a tanítók választását vagy akárcsak kijelölését, de főképen az iskola ügyeinek az intézését mindig az illető közönségre kellene bízni. Ezt az eljárást kell követelni az alföldön és Szoboszlón is, melynek államosítási tervei kétszoros fájdalmat keltenek. A református egyháznak pedig intézkedni kell míg nem késő, mert minden vagyoni ellenérték nélkül maholnap tanítók és iskola nélkül marad. Akár a 48 XX. t.-c. idefordításával, akár a külön tanítói status szervezésével kell megelőzni a bajt míg nem késő.

— **Egyházi értekezlet.** A vértessaljai ref. egyházmegyének alsó- és váralvidéki köre július 31-én Székesfehérváron tartotta meg ez idei együttes egyházi értekezletét Konez Imre esperes elnökölte alatt. Lévy Lajos sárkereszturi lelkész „A Kálvin-szövetség és a szocializmus” címen szabad előadást tartott, a mely élénk vitát keltett. Mindazáltal végül kimondatott, hogy az értekezlet a Kálvin-szövetség megalakulását örömmel üdvözli s felhívja a lelkészeket és híveket a szövetségbe leendő belépésre; tagjainak pedig figyelmébe ajánlja a szociális irányu tevékenységet, mind az egyházi, mind a társadalmi téren, de mindenkor az evangélium szellemében, a keresztyén szeretet és igazságosság lelke által vezéreltetve. A stóla-rendezés tárgyában kiküldött bizott-

ság javaslata alapján a palástdíjak egyöntetűen állapították meg; azonban csak hivatalváltozás esetében fog az új szabályzat fokozatosan életbe lépni. A Kálvineum épület-tervezetét, bár többen önálló épületet szerettek volna, elfogadták s az egyházkerületnek is elfogadásra ajánlják. A parokhiális könyvtárakról szóló szabályrendelet-tervezetét is magáévá tette az értekezlet. A lelkesi és tanítói díjlevelekben foglalt naturáléknak pénzre változtatását nem, de a díjlevelek egyes tételeinek az új pénz- és mértékrendszer szerint való átalakítását szükségesnek találta az értekezlet.

— **Lelkészválasztás.** A losonci ev. ref. egyház 13-án tartotta meg a II. lelkesi állás betöltése miatt lelkészválasztó közgyűlését. Miként a „Losonci Ujság”-ban olvassuk, a választáson egyhangulag Kájel Endre, volt rimaszombati segédlelkész személyében összpontosult a losonci reformátusok bizalma. — A nagyidai ev. ref. egyház folyó hó 5-én ifj. Antalffy László kassai segédlelkézt meghívás útján egyhangulag lelkeszévé választotta.

— **Rendkívüli egyházmegyei közgyűlés.** A gömöri ev. ref. egyházmegye folyó hó 2-án a helybeli egyesült protestáns főgimnázium díszes tornacsarnokában igen népes rendkívüli közgyűlést tartott Csabay Pál balogi lelkész, helyettes-esperes elnöke mellett. A közgyűlés főtárgyát a volt esperes Nagy Pál halálával szükségessé vált intézkedések elrendelése képezte. Nagy Pál emlékét és halhatatlan érdemeit jegyzőkönyvben örökítették meg. Az új esperesre szóló egyházközségi szavazatok folyó hó 26-áig adandók be Csabay Pál esperes-helyetteshez, a ki azokat a szavazatfelbontó bizottsághoz fogja továbbítani. A bizottság a szavazatokat e hó 26-án bontja fel.

— **Lelkészbeiktatás.** A szentmártonkői ref. gyülekezet, mint már jeleztük, f. hó 5-én fogadta kebelébe új lelkipásztort: dr. Székely Józsefet. Az új pásztor Szilády Áron, halasi lelkész iktatta be hivatalába. Dr. Székely József Ján. evang. 21:15—17. versei alapján tartotta meg beköszönő beszédét, fejtegetvén annak szükségességét, hogy a pásztor szeresse mesterét, s felmutatva egyszersmind azokat a nehézségeket is, a melylyel a Krisztusnak eme szeretése jár. Az egyházközség szeretettel üdvözölte új pásztorát, sőt résztvettek a gyülekezet örömeiben a község római katolikus vallású tagjai is, plébánosukkal élükön. Nyájnak és pásztorának őszintén kívánjuk az egymáshoz és Krisztushoz való szeretet boldogságát!

— **Esperesbeiktatás.** A tolnai ref. egyházmegye f. hó 2-án Szekszárdon megtartott ülésében iktatta be hivatalába új esperesét: Kátay Endre dunszentgyörgyi lelkeszt. Az új esperest szívesen köszöntjük!

— **A nők Amerikában** abból a 306 foglalkozásból, a melyet a férfiak üznek, 300-ban hódítottak már tért. A legutolsó adóstatisztikában arról is van kimutató, hogy mennyi foglalkozik a kenyérkereset egyes ágaival. E szerint van az Egyesült-Államokban 193 kovács, 190 fuvaros, 8 kazánkovács, 126 ónozó munkás, 409 elektrotechnikus, 1041 műépítő, 167 kőfaragó, 545 ács, 45 épületdíszítő munkás, 1759 szobafestő, 241 kárpitos, 989 kötőrő, 904 kocsis, 84 technikus, 1669 vasúti alkalmazott, 48 közúti vasúti alkalmazott, 571 gépész, 186 molnár, 323 temetkezési vállalkozó, 5574 borbély, 8110 orvos, 807 fogorvos, 11.031 művész, 2193 hírlapíró, 1010 ügyvéd, 3378 predikátor, 946 kereskedelmi utazó, 10.556 ügynök, 85.246 írnök, 74.153 könyvelő, 150.000 elárusító, 7000 küldőncz, 3000 hordár, 879 éjjeli őr és 86.118 gépíró — a ki nő.

— **Áttérések Ausztriában.** Az 1905. esztendőben áttért az ev. lutheránus egyházba 4022 rkath. és 294 más felekezetű, összesen 4316 személy; az ev. ref. egyházba 458 kath., 81 más felekezetbeli, összesen 539 kitért a kath. egyházba 760 ev. luth. 295 ev. ref.; más egyházba 85 ev. luth., 60 ref. Ebből az összevetés után kitűnik, hogy a prot. egyház szaporodása 3654, mely számból 3425 r. kath. egyház kárára esik. A más felekezetek alatt egyes szektákat kell értenünk, kik között egészen új tünemény az adventisták. Legerősebbnek látszik a mozgalom Stájerországban, hol a tavalyi 882 átlépés minden eddigi számot felül mul. 1898 óta Stájerben magában 4416 áttérés történt. Ép ily erős Bécsben a mozgalom. Átléptek az elmúlt évben 1280-an, 336-al többen, mint előző évben. Az eddigi összes áttérés 8542, ugy Bécs prot. lakossága 64500. A mozgalom utolsó 7 évének eredménye a következő. Összes áttérés a luth. és ref. egyházba 2899 óta 36433 ezek közül a kath. egyházból 6947 s így áttérések útján a lelekszám növekedése 29486, mely számból 27663 a hath. egyház vesztesége.

— **Olvasóinknak figyelmébe ajánljuk az új és részben már ki is igazított címszalagokat és jelezzük, hogy a mi könyveink szerint azok így helyesek. A beküldött megjegyzésekre, a hol már is figyelembe nem vettük azokat, a jövő szám szerkesztői üzenetében vagy külön levélben adunk felvilágosítást.**

Tartalom-jegyzék: Méltóságos gróf főgondnok ur! — Tisztuló helyzet. Dr. Baltazár Dezső. — Az özvegy fiai, Dr. Ferenczy Gyula. — Falusi levelek. S-i. — Tanügy: Az újabb írásolvasás-tanítási rendszerről. Paedagogus. — Irodalom. — Külföldiek.

FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. FERENCZY GYULA.

## Pályázat.

A hmvásárhelyi reform. egyháztanács a főgimnáziumnál megürült tanári tanszékre, melyre a kinevezés jogát az állammal kötött szerződés a Nagymélt. vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter urnak tartja fent, ezennel pályázatot hirdet. Az állással a latin és görög nyelvnek a megszabott heti óraszámában tanítása van összekötve.

Az állomás helyettes tanárral töltetik be. Csak reform. vallásuak pályázhatnak.

A megválasztandó tanár fizetése 1600 kor. törzsfizetés és 200 kor. lakáspénz a gimn. pénztárból évnegyedi előleges részletekben.

Folyamodni lehet a pályázók életkorát, vallását végzett tanulmányait, képesítését, katonai szolgálatait bizonyító oklevelek s orvosi bizonyítvány és ha nő, esketési anyakönyvi kivonat alapján a Nagymélt. kultuszminiszteriumhoz inté-

zendő s aláírott elnökséghez szept. 8. déli 12 óráig beterjesztendő kérvényen.

A kinevezett tanár állomását okt. 1-én köteles elfoglalni.

Hódmezővásárhely, 1906. aug. 20.

**Juhász Mihály**  
főgondnok.

**Pap Imre**  
lelkészelnök.

### Pályázat.

A karcagi ev. ref. főgymnázium fentartó testülete ezennel pályázatot hirdet két helyettes tanári tisztségre u. m. egy magyar latin nyelvi s egy menynyiségtan természettani állásra. Az előbbi állás 1907—8. az utóbbi 1908-9. isk. évre rendes tanári állássá tételük, addig 1600 korona fizetéssel javadalmaztatik. Mind a két állásra a kellően felszerelt pályázatok 1906. augusztus 26-ig az egyháztanácsához címezve a főgymnázium igazgatóságához küldendők be.

Karcag, 1906. aug. 19.

**Horváth Ferencz**  
igazgató

### Pályázat.

A sályi-i ev. ref. kántor-tanítói állomásra  
Fizetés: 1. Egyháztagnoktól 550—600 korona  
2. 26 1200 négyszögöl öles föld haszonbér összege 520 kor. 3. Tandij 100—110 mindennapi iskolás után 120—132 kor. 4. Ismétlő iskolásokért (30—40) 70—80 kor. 5. Tanterem fűtésre faszén 60 kor. 6. Faiskola haszonélvezete 100 kor. 7. Stóla 30—40 kor. 8. Ötöd éves korpótlék az állam pénztárból 100—200 kor.

Kötelessége a megválasztottnak 1. A mindennapi és ismétlő iskolások tanterv szerinti tanítása.

2. Templomban és temetéskor a gyülekezeti énekvezetés. 3. Ünnepek délutánként és urvacsozások délután a lelkészi szolgálatok végzése valamint a lelkész akadályoztatása esetén helyettesítése.

A kellően felszerelt pályázati kérvények aláírotthoz intézendők. Szept. 2-ig

Az illető állomását szept. 10-én elfoglalni köteles.

Sályi, 1906. aug. 21

**Szabó Béla**  
ev. ref. lelkész.

### Pályázat.

Az 1905. évről visszamaradt Nagy József 1000, ezer koronás alapítványra.

Fölvételi kellékek, a) alapítványt élvezni óhajtó magyar születésű ev. ref. vallású s a debreceni főiskolában a felsőbb tudományokat bevégezett ifju legyen, b) észtehetsége kitünő, erkölcsi jelleme fedhetetlen, igyekezete és szorgalma kitartó legyen, c) kitűzött életpályája a lelkészi vagy a tanári hivatal legyen, d.) a bölcsészeti s hittanszaki tudományokon kívül a latin nyelvben annyira jártas legyen, hogy a római klasszikus írókat jól értse, a görög nyelv-tanban az iskolai bizonyítvány szerint jeles osztályzata legyen, az élő nyelvek közül a német nyelvet teljesen értse és egész folyékonyan beszélje, végre a francia nyelvben is birjon előkészüléssel, hogy a könyveket jól értse.

A föntírottak szerint fölszerelt pályázati kérvények a tiszántúli ev. ref. egyházkerület püspöki hivatalához f. évi szeptember hó 15-ik napjáig küldendők be.

Debrecen, 1906. augusztus hó 20-án

a püspök helyett

**Dicsőfi József**  
egy. h. ker. főjegyző.

### Pályázat.

A mezővári ev. ref. egyház pályázatot hirdett az ujonnan szervezett kántor-vallástanártói állásra. Évi fizetés: 1. Egyházpénztárból 480 korona. 2. Az állami iskola gondnoksági pénztárból 390 k. 3. Egyháztól magtárból 15 hl. buza és 6 hl. tengeri. 4. Vároستól 4 öl tűzifa. 5. Ennek beszállítására 8 kor. 6. Temetések után stóla: énekeszós halottól 1 kor. lelkésziszolgálattal egybekötött 2 kor, a halottak 10 évi átlag 80. 7. Természetbeni lakás.

Kötelesség: Vallás és énektanítás az állami elemi iskolában az egyházkerületi tanterv szerint, isteniszteletek és temetések alkalmával az éneklés vezetése, lelkész akadályoztatása esetén a templomi szolgálat s a kanonikus órák végzése.

Pályázati határidő szept. hó 6-ika a mikorra a kérvények képesítési és szolgálati bizonyítványokkal fölszerelve aláírotthoz beküldendők. Próba éneklésre pályázni kívánók utiköltség megtérítése nélkül megjelenhetnek. Állomás szeptember hóban elfoglalandó.

Mezővári, 1906. aug. 9.

**Kőrössy Sándor**  
ev. ref. lelkész.

## Pályázat.

Az öcsödi ev. ref. egyház egy tanítónői al-  
lásra pályázatot hirdet.

**Fizetés:** 1. 800 korona, mely év negye-  
denként az egyház pénztárából előre fizettetik.  
2. 200 korona lakpénz.

**Kötelessége:** Ez idő szerint a IV-ik leány  
osztály tanítása a tiszántuli egyházkerület a)  
tanterve szerint továbbá saját növendékeinek  
női kézi munkára oktatása.

A megválasztott egy évi sikeres működés  
után állandósítottatik férjhez menetel esetén ál-  
lásáról lemondottnak tekintetik. Pályázhatnak ev.  
ref. vallásu okleveles tanítónők. Pályázati kér-  
vények kellőleg felszerelve f. évi aug. 26-ig  
alólirott iskolaszéki elnökhöz küldendők. Az állom-  
ás f. évi szept. 1-én elfoglalandó.

Öcsöd, 1906. aug. 12.

**Csapó Péter**  
ref. lelkész.

## Pályázat.

A szatmárnémeti ev. ref. főgimnáziumban  
a következő 1906—7 isk. év kezdetével elfoglalandó  
*német-magyar-nyelvi helyettes tanári állomásra.*  
Javadalmazás évi 1600 korona, mely negyedévi  
részletekben előre fizettetik a főgimn. pénztárából.

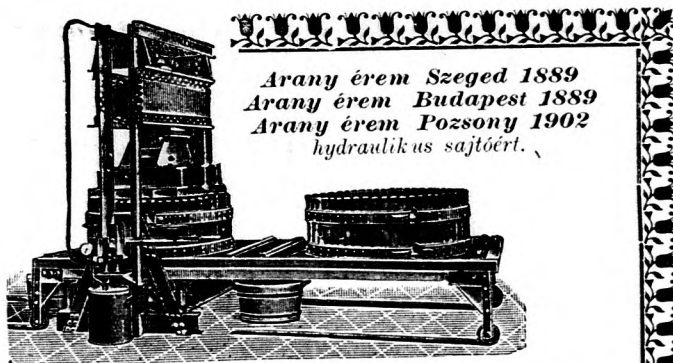
Csak ev. ref. vallásu s legalább alapvizs-  
gálatot tett tanárjelölt választhatott meg.

Pályázni kívánók felhivatnak, hogy folya-  
modványukat keresztlevelükkel végzett tanul-  
mányaikról s ha alkalmazásban vannak eddigi  
szolgálatokról továbbá egészségi állapotukról és  
hadkötelezettségükről szóló bizonyítványaikkal  
együtt f. évi szept. hó 1-ig a főgimn. igazgató-  
sághoz küldjék be.

A választás szeptember 9-én fog történni,  
a megválasztott h. tanár állását legkésőbb szeptem-  
ber 15-ig elfoglalni köteles.

Szatmár, 1906. augusztus 15.

*A főgimn. igazgatósága.*



Arany érem Szeged 1889  
Arany érem Budapest 1889  
Arany érem Pozsony 1902  
hydraulikus sajtóért.

## Hydraulikus sajtók

szőlő- és gyümölcsmust-sajtólásra  
a nagyüzem számára, 2 kitolható  
kosárral vagy 1 kosárral.

— Már igen tetemes számban üzembe helyeztetett. —

Gyártanak és szállítanak jótállás mellett külön-  
legességet a legújabb szerkezetben

**Mayfarth Ph. és Tsa**  
BÉCS, II/1

különlegességi gyár gyümölcserőssítési  
gépekben.

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve. Megrendelések idejekorán kéretnek.

## Orgona - Harmoniumok.

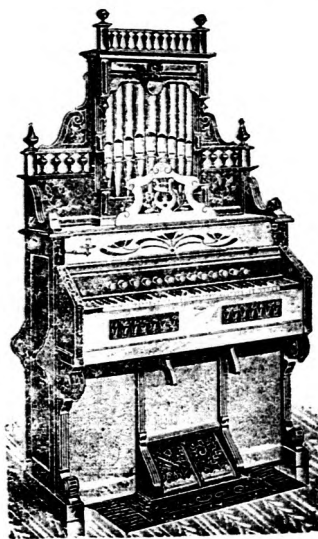
A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyárt-  
mányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, ön-  
magának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

**Stowasser J.** es. és kir. udvari hangszergyáros, a  
m. kir. zene-akadémia, színházak,  
művészek stb. szállítója

**BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.**

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minő-  
ségű összes **huros-, vonós- és fuvó-hangszereit**, szakértői és  
feltétlen szolid árak mellett.



### Hangfokozó-gerenda!

mely által bármely hegedű, gor-  
donka beillesztése után sokkal  
jobb, erősebb és lágyabb hangot  
nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe  
**hangfokozó-gerenda** 4 frt. Kezes-  
ség minden egyes hangszernél.

### Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) **Táro-  
gató**; általánosan elismert leg-  
jobb, mely tökéletes solo hang-  
szerré általam konstruáltatott is-  
kolával 35 forintsól feljebb.

Az összes hangszerek javítása  
különleges, szakszerű pontosság-  
gal, jutányos árban; kezeség  
minden egyes hangszernél. Ár-  
jegyzék minden egyes hangszer-  
ről külön, kivanatra bérmentve  
küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben. |

— „Antidol“ a legjobb gyógyszer : fejfájás ideges fejfájás és nátha ellen. A szert nem kell bevenni, néhány csepp tenyéren eldörzsölve, s használati utasítás szerint belélegezve, azonnal megszünteti a bajt. Sok ezer ember használja s mindenki csak jót mond róla. Kérdezze ismerőseit, hogy használta-e már az Antidol-t, amely nagyszerű hatásáért arany éremmel lett kitüntetve. Egy üvege ára 1 kor. 20 fill. és 35-ször mulaszthatja el vele a fejfájását. Kapható: **Grósz Nagy Ferencz** gyógyszer-tárban Debrecen az Arany egyszarvúhoz.

## Tokaj-hegyaljai borok!

A sárospataki fogyasztási és értékesítő szövetkezet bor osztályánál megrendelhetők:

### Sárospatakon.

Fehér asztali borok különféle évjárat	75—100	korig.
Pecsenye	90—150	„
Szamorodni	99—400	„
Asszu	360—960	„

Göney hordonként értve.

### Palaczkozott borok.

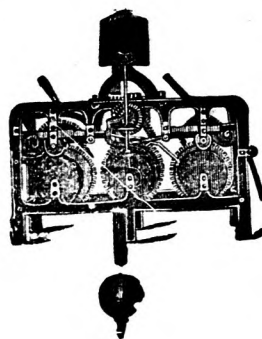
	1	7/10	1/2	35/19
Literes üvegben				
<i>Korona értékben.</i>				
<b>Asztali borok.</b>				
1905. Tolesvai s. 1905. Sárospataki furm.	90—60	—45	—32	
1905. Sárospataki furmint	70—50	—35	—25	
1906. Bodrog-olaszi	1—	70—50	—36	
<b>Pecsenye borok:</b>				
1902. Tolesvai S.pataki Bodrogolaszi furm.	1 20—80	—60	—48	
1905. Sárospataki furmint	1 30—90	—65	—45	
<b>Szamorodni:</b>				
1903. Tolesvai	1 40	1—70	—50	
1902. „	1 60	1 14—80	—57	
1901. Tokaji	1 80	1 28—90	—64	
1901. Tokaji vagy Sárospataki	2—	1 42	1—71	
1901. Tarczali	4—	2 84	2—1 42	
<b>Asszu:</b>				
1901. Tokaji 1. p.	4—	2 84	2—42	
1901. „ 3. p.			3—	
1901. „ édgs muskotály			10—	
1901. „ essentia			12—	
<b>Vörös borok</b>				
1904. Sárospataki vörös	1—	72—50	50 36	
1906. Egri bikavér	2—	1 42	—71	

Saját égetésű Cognac. és Törkö pálinkák hordóban vagy üvegekben.

Arjegyzék ingyen küldetik!

A szövetkezet a borok tiszta kezeltése és eredetiségeért kezességet vállal.

## Toronyórák



palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebbben eszközli

Mayer Károly utóda  
**Müller János**  
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =  
Budapest, VII., Csömöri-u.  
50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

**REF. ZENEKÖZLÖNY** ből mindenki kérjen mutatványszámot Sárospatakról.



Gummi és rézbélyegzők  
állandó festékpárnák,  
számozógépek,  
rézpecsétnyomók és  
izléses nyomtatványok  
gyorsan, pontosan és olcsón

szerezhetők be

Az Első Magyar

**Ruggyanta-bélyegzőgyár és Nyomdában**

DEBRECZEN, SIMONFFY-UTCZA 5.

A **DEBRECENI PROTESTÁNS LAP**

KÖNYVNYOMDÁJA

(tulajdonos: FARAGÓ GYÖRGY)

ajánlja

modernül berendezett könyvnyomdáját a nagyérdemű közönség szives figyelmébe.

Megjelentek és minden hazai  
könyvkerekedőnél kaphatók

## TROCSÁNYI BERTALAN SÁROSPATAKI

könyvkereskedő legújabb kiadványai:

- |   |      |
|---|------|
| <b>Édes Vincze.</b> Koporsó feletti imák<br>rövid síri szókkal        | 2.—  |
| <b>Hódossy Béla.</b> Énekek, dalok.<br>Prot. egyh. énekkarok számára  | 2.—  |
| — Tárogató. Magyar dalgyűjtem.  | 1.—  |
| <b>Dr. Horváth Cyrill.</b> A Batthyányi-codexről. Irod.-tört. tanulm. | 2.50 |
| <b>Novák Lajos.</b> Ref. temetési énekeskönyv                         | 1.40 |
| <b>Novák Sándor.</b> Szász Károly élete és művei                      | 2.40 |
| <b>Pásztor Sámuel.</b> Karénektár                                     | 6.—  |
| <b>Radácsi György.</b> Emlékjelek — bizonyosságok                     | 5l—  |
| <b>Wirth-Rohoska.</b> Új idők. régi igazságok. Egyházi beszédek       | 3.—  |

# Hirdetések

felvételnek

A Debreceni Protestáns Lap

kiadóhivatalában

DEBRECENBEN

Nyomató-utca 9. szám.

A tanév kezdetével a tankönyv- és tanszer-szükségletek beszerzésére bátrak vagyunk cégünket szives figyelmébe ajánlani.

**Magyarország összes felekezeti, községi és állami iskoláiban használt**

## TANKÖNYVEK

és segédkönyvek állandóan raktáron vannak s így abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy becses rendelését azonnal és **a legújabb kiadásban** szállíthatjuk.

Czégünk országszerte kiérdemelte a nagyközönség bizalmát s ezentul is pontos, lelkiismeretes és előzékeny kiszolgálással igyekszünk e bizalmat öregbiteni.

Nagy raktárt tartunk különféle református ima- és énekeskönyvekből a legegyszerűbb kötéstől a legdiszesebbig.

Mélyen t. vevőink kényelmére ajánlkozunk **papir, író- és rajzszer**ek szállítására is.

A nm. m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium által engedélyezett és Magyarország legtekintélyesebb népiskoláiban használatban levő tankönyvkiadványaink teljes jegyzékét kívánatra készséggel megküldjük. — Becses megrendeléseit már most kérjük eszközölni, hogy a nagy munkatorlódás ne akadályozhassa a rendelés gyors elintézését.

**Franklin-Társulat**

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda  
Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Alapított 1851-ben.

## DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete  
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogastalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkben és börmunkákban.

*Ima-, Énekeskönyv* s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

**Anyakönyveket, tartós jó kötésben.  
Szent Bibliát és emléklapokat  
különleges diszkötésben jubileumokra.**

**Aranykönyvek** egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

**Kéziratok** befoglalására **tablákat**, melyek a szöszéken vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

**Iskolák számára** térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számos e szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikke nézve azonnal szolgálók, — ár számítások a különleges munkákhoz, — mint **Disztáblák, Emléklap és aranykönyveken. rajzokkal, kívánat szerinti stílusban, levéltári írománytartó fedeleket.**

## Király balzsam

Köszvény és csuz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

**Belsőleg** gyomorfájásnál gyomorgörcsnél esikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

**Külsőleg** tekintélyes orvosok ajánlják **köszvénynél csuznál** továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanítására. **1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 65 fill.** Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást, csak a híres

**Hajdusági pedrót !!**

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes

bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos  
**Postán 3 dobozt 2 K. 15 filléért. 6 dobozt 3 K. 65 filléért bérmentve utánvétellel küld a készítő.**

Grósz Nagy Ferencz

„Arany-egyszarvú” gyógyszerára a hol minden bel- és külföldi gyógyszer-különlegességek eredeti árakban beszerehztök.

## A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

A tiszántuli ref. egyházkerület lelkész és tanító urai előtt nem ismeretlen a

**„NEUMANN M.”**

cs. és kir. udvari szállító-cég.

Hiszen évek hosszú sora óta, a mióta ez a cég a közönség osztatlan bizalmát bírja, nincs eset rá, hogy e nagy egyházkerület lelkészei, tanítói Debrecenben járva, ne tekintsek meg azt a kitűnő hírnevnek örvendő nagy áruházat.

A kitűnő minőségű férfi-, fiu- és gyermek-ruhákkal felszerelt áruház kielégíti a legkényesebb igényeket is. Ezt bizonyítják az összes vásárlók, de különösen azok a szülők, kik gyermekeik ruhaszükségletét itt szerzik be.

A nagytiszteletű lelkész és tanító urak Debrecenbe jöve, ne mulasszák el ezt a látványosság számba menő hatalmas áruházat

megtekinteni. Igaz élvezettel fogja látni mindenki ezt a nagy üzletet, mely a szoliditásnak olesóságnak mintaképe.

Nincs itt holt saison soha. Élénk az üzlet az év minden szakában, mert a vevők óriási tömege helyből úgy mint vidékről a **Neumann M.** céget keresi fel.

A cég főtörekvése az üzlet jó hírnevét minden időben és körülmények főzött fentartani, de arra nem is volt eset, hogy **Neumann M.** áruháza ellen panasz emeltetett volna.

**Olesóság, tartósság s csinosság tekintetében a Neumann cég** áruai versenyen felül állanak.

A tiszántuli egyházkerület lelkész és tanító urai pedig különösen bizalommal fordulhatnak az üzlet vezetőjéhez, mert hiszen mint törzs vevőközönség különös figyelemben részesülnek minden alkalommal.

Ezután figyelmükbe ajánljuk ezt a régi kitűnő hírnevű céget.

**NEUMANN M cs. és kir. udv. szállító Debrecen. főtér, a postával szemben.**

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTOTT 1851-ben.